

narodni in domači politiki za nujno potrebo človeškega napredka, kulture in civilizacije. Vsaka druga pot vsebuje skrite elemente kompromisa, solidariziranja s političnim sistemom, ki je zatiranje in pogin „manjvrednih“ narodov proglasil za naravno zakonitost; vsaka druga pot vodi k prazni narodno navdušeni frazi, ki se v odločilnem trenutku izpremeni v brezpozorno kapitulacijo.

Kadar dandanes iščemo poti in sredstev, ki bi nas v naši narodni nujni strnila v enotno vrsto, moramo z vsemi temi dejstvi računati. Če bomo znali v dnevnih manifestacijah patriotizma pravilno razlikovati prazno frazo od domoljubja, ki izhaja iz najglobljega narodovega hotenja, potem bomo tudi trenutne neuspehe in poraze preboleli brez razočaranja in malodušnosti, v globokem prepričanju, da je stvar našega malega naroda hkrati tudi stvar vsega naprednega človeštva, ki je v svojem boju nepremagljivo.

Črepinje

Lili Novy

Kakor stekleni predmeti so vse moje sreče šle k vragu,
roka hudobna je segla po rahlem, blešččem se blagu,
ga pograbila in vrgla z žvenketom ob tla in ob steno,
in med ječanje črepinj se nekdo zasmeljal je strupeno.

Pa sem črepinje pometla in stresla vse vkup na smetišče.
Naj si, kdor hoče, iz njih še svoj košček prevare poišče!
Jaz pa grem ven in na cesto iz mračne dvorane spomina
in se veselo zavedam svobode in ran in pogina.

Ljubezan

Zima Vrščaj

Krka zelena bo videla najino ukradeno srečo.
Krka zelena in sivi ponirki v obrežnem grmovju,
sivi ponirki
z žametnim, tihim zaletom od brega v gladino,
z gladine v globino
na dno.
V moje lase se bo sonce ujelo:
moji zlati lasje,
tvoji črni lasje,
moja žeja,
tvoj glad —

Dotakni se z usti dlani!
Čutiš, kako mi kri gori?
Pritisni uho na zapestje,
čuješ, kako mi žila zveni?

— — — — —

Krka zelena,
sivi ponirki,
ločje ob vodi,
v soncu mušice,
ptica nad nama z negibno perotjo,
v travi cvetice,
moja in tvoja bela mladost,
v udih razkošje,
v srcih radost.

Evropsko slikarstvo XIX. stoletja

(Iz uvoda v knjigo „Janez in Jurij Šubic“.)

France Mesesnel

Velika revolucija v Franciji je prinesla človeštvu najgloblje spremembe, ki po večini še danes živijo v naši zavesti in življenjskih uredbah. Društvena preosnova je dvignila na površje nov in mlad stan ter ga prisilila h kulturnemu in društvenemu ustvarjanju. Po razkroju baročnega sveta je ostalo tako malo človeških idealov, da si jih je morala nova družba poiskati daleč v preteklosti ter jih z rimljanskih tal presaditi v novo državljansko življenje. Preoblekla jih je v časovno obleko, kar je zadostovalo za trenutek, bodočnost pa je razširila revolucijo na vsa področja in ustvarila temelje tudi za novo kulturo in umetnost. Namesto trenutnega programatičnega dela je človeštvo pričelo graditi trajno stavbo in je odločno poseglo v ves ustroj življenja na zemlji. S tem se prične šele prava kultura XIX. stol., z njo je šele ustvarjen mejnik med dobama, ki sta tako zelo različni med seboj, ter vodilo onega krepkega razvoja, ki se po vseh znamenjih završuje šele v naših dneh.

Sožitje starih in novih življenjskih in duhovnih oblik v preteklem stoletju je krivo, da nam je težko kar brez preudarka označiti razvojne značilnosti XIX. stol. Vzlic temu sožitju nam je danes vendar jasno, da je glavna odlika kulture in umetnosti XIX. stol. njeno iskanje resnice in resničnosti, ki se kaže v materialistični filozofiji kot skrajnem nasprotju Heglovemu idealizmu, v družbeni organizaciji z raznimi socialističnimi teorijami in revolucijami, v umetnosti pa v nastajanju naturalističnega sloga, ki je formalni izraz vseh naštetih stremeljenj. Slikarstvu pripada pri